

10. נכס הנתון בדין-ודברים בין שנים, ונפסק דינם: 'כל דאלימ גבר', ובא אדם שלישי ותפסו – האם מוציאין אותו מידו?

אם תפסו בטענת 'שלי הוא' – אין מוציאין מידו, שהרי גם להם אין שום הוכחה על בעלותם בנכס, והוא כמוהם טוען עליו בעלות. ואם אינו טוען מאומה – נהרדעי אמרי: אין ב"ד כופין אותו להוציאו מידו. (ולתוס', אפילו כתבו השנים הרשאה זה לזה. ואולם מודים נהרדעי במקום שודאי הדבר שייך לאחד מהם (כגון ב'תרי ותרי'), אם תפסו שלישי – מוציאין ממנו. ע' חז"א חו"מ לקוטים, לדף מג.)
 ורב אשי חולק וסובר שמוציאין מידו. (וכן הלכה. ונחלקו הראשונים בדעתו: יש מפרשים חייב להחזיר לכל אחד ואחד מהצדדים, לקיים דין 'השיב', (מלבד בקרקע, שאינה נגזלת. פוסקים.) ויש אומרים שאינו חייב. ונחלקו הפוסקים להלכה – טוש"ע קלט, ב, סמ"ע וש"ך.)
 (ע"ע ב"ק קג – שאלה קסג.)

דפים לה – לו

10. א. האם יש חזקת ג' שנים בגוי?

ב. האם יש חזקת ג' שנים למחזיק הטוען שקנה מן הגוי?

ג. האם יש חזקת ג' שנים לאדם יראוי, שמפחדים למחות בו?

א. עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר. (לפי שירא למחות בגזלן עכו"ם שהחזיק בשדה. רשב"ם ועוד.)
 ב. לא. אלא אם טוען המחזיק, קניתי מן הגוי ויודעני שקנה הוא ממך. (כגון 'קמי דידי זבנה מינך', או טענה ודאית אחרת. ערשב"ם ופוסקים.)
 ג. אמרו שאנשי בית ריש גלותא, אין להם חזקה, וצריכים לשמור שטרם, כי יראים למחות בהם. (ובשו"ע השמיט הלכה זו. ויש שכתבו, לפי שאין דבר זה מצוי עתה.)

דף לו

10. א. אכל מפירות הקרקע והוציא הוצאות כדמי הפירות או יותר – האם חזקתו חזקה?

ב. אכלה ערלה, שביעית וכלאים – האם חזקתו חזקה?

א. אמרו, שאם זרע כור והוציא כור – אין זו חזקה, לפי שלא הקפיד הלה למחות מפני שהקרקע לא הוציאה תגובתה כהוגן, וכן כל כיו"ב. (ואולם, אם הקרקע הוציאה פירות טובים כדרכה, אלא שהוציא הוצאות חיצוניות, כמו מסיים וכדו' – כתב הרשב"א שהרי זו חזקה. וכ"ה בפוסקים.)
 ב. לגרסתנו – אין זו חזקה, אם מפני שלא חש למחות, שהרי אסור לאכול, אם מפני הפקר (בשביעית). – כך שיטת הרשב"ם.

ור"ח גרס 'הוי חזקה', ופרשו בתוס' שמדובר שהשתמש בעצים ולא בפירות. (המותרים בהנאה בערלה ובשביעית. וגם בכלאים – יש אופן שמותר, כגון ששתל בנפרד ואח"כ זרע כלאים והפירות הוסיפו מאתים אך לא הזמורות, שלא נאסרו הזמורות.)
 ודעת הרמב"ם שאפילו אכל הפירות באיסור – הרי זו חזקה.

סט. מה דין חזקה בעבדים ובעלי-חיים?

אין להם חזקה כשאר מטלטלין המוחזקים תחת ידו של אדם. אך אם אי אפשר להם שילכו מעצמם, אלא ע"י שהאדם מביאם, כגון עבד תינוק (ואפילו יש לו אם הנושאת אתו, ודאי אינה שוכחתו), או במקום שהבהמות אינן הולכות לבדן כלל ללא רועה – יש להם חזקה לאלתר.
לאחר ג' שנים – יש חזקה בעבדים. (ובגודרות – חלוקת הדעות בין הפוסקים).

ע. האם ניר הקרקע עושה חזקה?

אם נרה שנתים ברציפות – לכולי עלמא אינה חזקה. (תוס'). נרה זרעה ונרה, או זרעה נרה וזרעה – מחלוקת בין החכמים האם נחשב הניר כאכילת פירות וכאילו אכל ג' אכילות, או לא.
(והלכה כנאגא דמתניתין וכרב ושמואל שניר אינו עושה חזקה. ונחלקו הפוסקים אם נכנס לשדה, נרה וזרעה ואכל פירותיה, מאימתי מונין לו שלש שנים, משעת הניר או משעת הזריעה).

דף לז

עא. א. שני לקוחות שקנו שדה-אילן מאדם אחד, זה קנה קרקע וזה קנה אילנות – האם קונה האילנות זכה בקרקע שמתחת לאילן, והאם יכול ליטע אילנות אחרים תחת אילנות אלו, לכשיבשו?

- ב. מכר קרקע ושייר אילנות לפניו – האם יש זכות למוכר לשתילת אילנות אחרים תחתם, לכשיבשו?
- ג. מכר אילנות ושייר קרקע – האם זוכה קונה בשתילת אילנות אחרים תחתם?

א. לרב זביד, לא זכה קונה-האילן בזכות זו. ולרב פפא, זכה בזכות זו, שלדעתו זכה בכל הקרקע הנצרכת לאילן – תחתיהם וביניהם וחוצה להם כמלוא אורה וסלו. (ואם שטח הקרקע כולה שנמכרה נצרכת לאילן – עפ"י פרוש אחד ברשב"ם, לרב פפא, הרי הוא וקונה הקרקע שותפין בשוה בקרקע). – עפ"י רשב"ם. וע' שי' בעה"מ להלן ספ"ד. ויש מפרשים שאף לרב פפא אין לו אלא זכות לשתול אחרים תחתם, אך אין לו בקרקע עצמה כלום. (עפ"י תוס', טור ורמ"א – רטז, יג).

הלכה כרב פפא. (לשיטת ר"י, אותה מחלוקת קיימת לענין חזקת ג' שנים).

ב. נשארה לו זכות זו, ליטע אחר תחתיו. וכן זכה בשטח הקרקע הנצרך לאילן. (עפ"י רשב"ם. ואין חילוק לשיטתו בין ב' אילנות לג'. ואולם לשיטת הרמב"ם, אם מכר ג', יש לו למוכר שיור בחצי הקרקע, ולא רק כפי הנצרך לאילן. והובאו שתי השיטות בשו"ע ורמ"א רטז, יא).

ג. בג' אילנות – בין לחכמים ובין לר' עקיבא זכה הקונה בקרקע, ליטע אחרים תחתם. ובב' אילנות (או באחד) – מחלוקת ר' עקיבא וחכמים אם מוכר בעין יפה אם לאו. (כן פרש רשב"ם. והתוס' פרשו שבקונה שני אילנות סתם – לא קנה בקרקע עצמה, אלא שמדובר כאן בג' אילנות שבסתם קנה הקרקע הנצרכת לאילן – אם פרש לשייר לו את הקרקע, שאין בגופה כלום, ומח' ר"ע ורבנן האם יש לו זכות ליטע אחרים תחתם. ויש שיטות נוספות בספרי הראשונים).

דפים לז – לח

עב. א. הקונה דקל מחברו בסתם – האם יש לו קנין בקרקע שתחת הדקל? ומה הדין במוחזק בדקל וטוען שהמוכר מכר לו בפירוש את הקרקע שמתחתיו?
ב. מכר אילנות צפופים, שאין דרך בני אדם ליטע כן – האם קנה קרקע?